

חדושי תורה

- א. ערי הלויים כערי מקלט - ר' שמעון לפיד
- ב. בסוגית זמן בגיטין - מוטי גודמן ודוד ברמה
- ג. מחלוקת ר"מ ור"א: עדי חתימה כרתי או עדי מסירה כרתי

ערי הלויים כערי מקלט

ר' שמעון לפיד

א. ההבדל בין ערי המקלט לערי הלויים

לפי הגמרא, בנוסף לערי המקלט, גם ערי הלויים קולטות את הרוצח בשגגה, וכך למדנו בגמ' (מכות י ע"א): "ותו ליכא" (האם אין יותר משש ערי מקלט)? "והא כתיב: ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר" (ואם כן גם ערי הלויים קולטות)? "אמר אביי: הללו (ערי המקלט) קולטות בין לדעת בין שלא לדעת; הללו לדעת קולטות שלא לדעת אינן קולטות"
מהי הקליטה "לדעת"? פירש רש"י "שברח לשם לדעת קליטה".
"שלא לדעת" - שלא היה יודע שהיא קולטת".
וכן פירשו שאר הראשונים: הרמב"ם בפהמ"ש, המאירי והריטב"א.

ב. הקשיים בפירוש המקובל

על ענין זה ישנן כמה תמיהות:
1. כיצד ניתן להבחין אם זה לדעת או לא? (הריטב"א הביא דוגמא שהכניסוהו ישן בכתף אחרים או על גבי בהמה, וקשה, האם בשביל מקרה נדיר כזה יש להתקין ערי מקלט מיוחדות?)
2. למה מציינים את הדרכים דווקא לערי המקלט, ומדוע צריך שיהיו משולשות?, והרי בכל אזור יש עיר לויים שקולטת (בממוצע ארבע ערים לכל שבט!) ואם זה בשביל שיקלטו לדעת - הרי כל מי שבורח, בורח לדעת?
3. הגמ' (ט ע"ב) "בעבר הירדן תלת בארץ ישראל תלת? - אמר אביי בגלעד נפישו רוצחים" אינה מובנת, מספר ערי הלויים שקולטות בעבר הירדן הוא בדיוק לפי היחס המספרי של תושבי עבר הירדן, עשר ערים מתוך ארבעים ושמונה, כמבואר ביהושע פרק כא. (זו קושית הרמב"ן במדבר פרק לה פסוק יד).

ג. פירוש חדש במילה "לדעת" שבגמרא

לכן נראה לפרש פירוש חדש במילה "לדעת":

“לדעת” – לדעת זקני העיר הקולטת.

בערי הלויים צריך את הסכמת זקני העיר ההיא, ואם אין ברצונם לקלוט אותו אין הוא רשאי להכנס! מה שאין כן בערי מקלט, שם גם אם אין הזקנים רוצים בכך הם חיבים לקבלו אם הוא באמת רצח בשגגה ולא במזיד. ביהושע (פרק כ) מובא לגבי **ערי המקלט** “ועמד פתח שער העיר ודבר באזני זקני העיר ההיא את דבריו, ואספו אותו העירה אליהם ונתנו לו מקום וישב עמם. וכי ירדוף גואל הדם אחריו, ולא יסגירו את הרוצח בידו, כי בבלי דעת הכה את רעהו..” – כלומר, בכל מצב חייבים לקבל את רשות זקני העיר, וכאן בערי מקלט מספיקה העובדה שהוא רוצח בשגגה על מנת שיקלטו אותו. לפי זה ברור שגם בערי הלויים צריכים לדבר עם הזקנים, ומה שנראה לחדש בהסבר הגמ' הוא, שבערי הלויים הכל תלוי ברצונם הטוב.

ד. טעם החילוק בין ערי המקלט לערי הלויים

נראה להסביר את טעם הדין: ערי הלויים נועדו למגורי הלויים, אלא שהם גם קולטות בגלל סגולת המקום, כמו המזבח שקולט, וכמו דברי תורה שקולטים לפי אחת הלישונות בגמ' – ולכן אין לחייב תושבי עיר לקלוט במקומם אנשים שאינם רוצים; מה שאין כן בערי המקלט שנועדו לקליטת הרוצחים, ולכן שם אפשר לחייב את הלויים לקבלם. [זו גם סיבת הבדל מדוע בערי הלויים מעלים שכר ולא בערי המקלט].

בסוגית זמן בגיטין

דעת הרי"ף והרא"ש בדו"ח בשטרות

מוטי גודמן ודרור ברמה

המשנה בסנהדרין דף ל"ב ע"א אומרת: אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה, שנאמר “משפט אחד יהיה לכם”. הגמרא מקשה שיש סתירה מברייתא שאומרת ששטרות המאוחרין כשרים, ואם כן מוכח שאין דו"ח בשטרות בד"מ. על סתירה זו מביאה הגמ' שלשה תירוצים:

א. מהתורה גם בד"מ יש דו"ח, וחכמים תיקנו שלא צריך כדי שלא תנעול דלת בפני לווין.

ב. המשנה עוסקת בדיני קנסות, והברייתא בהודאות והלוואות.

ג. המשנה עוסקת במקרה שהדין מרומה שאז צריך מה"ת דו"ח, והברייתא במקרה רגיל שאז לא צריך.

ניתן להבין שהתירוץ השלישי מתבסס על התירוץ הראשון, וניתן להבין שהוא עומד